

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
Освітня програма «Готельно-ресторанний бізнес»
Рік навчання 3, семестр 6
Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС 6
Мова викладання українська

Лектор дисципліни

д.е.н., професор Левицька Інна Ванадіївна

Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка дисципліни в
eLearn

професор кафедри готельно-ресторанної справи та туризму
inna.levytska@ukr.net ilevytska@nubip.edu.ua
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4757>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

Навчальна дисципліна «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу» висвітлює теоретичний матеріал щодо сутності економічних явищ і процесів в індустрії гостинності України, їх взаємозв'язків, і розвиває у здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» практичні навички управління підприємствами готельно-ресторанного господарства.

Метою вивчення дисципліни «Менеджмент підприємств готельно-ресторанного бізнесу» є обґрунтування теоретичних положень з організації готельно-ресторанного бізнесу та функціонування підприємств індустрії гостинності, управління підприємствами індустрії гостинності та формуванні практичних навичок використання цих знань для прийняття управлінських рішень. А також підготовка висококваліфікованих фахівців, які будуть спроможними забезпечувати високий рівень управління закладами готельно-ресторанного господарства і швидко адаптуватися до сучасних принципів і технологій менеджменту в підприємствах світової індустрії гостинності.

Предметом дисципліни є система складових менеджменту підприємств готельно-ресторанного господарства як процесу сучасного динамічного управління, особливості функціонування цих підприємств на ринку, тенденції їх розвитку та сучасний досвід управління.

Згідно освітньо-професійної програми «Готельно-ресторанний бізнес» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа» галузі знань 24 «Сфера обслуговування», за результатами вивчення дисципліни «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу» у здобувачів

будуть сформовані наступні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми діяльності суб'єктів готельного і ресторанного бізнесу, що передбачає застосування теорій та методів системи наук, які формують концепції гостинності і характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності:

ЗК04. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

фахові компетентності:

СК04. Здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності, навички взаємодії.

СК 05.Здатність управляти підприємством, приймати рішення у господарській діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

СК 06. Здатність проектувати технологічний процес виробництва продукції і послуг та сервісний процес реалізації основних і додаткових послуг у підприємствах (зкладах) готельно-ресторанного та рекреаційного господарства

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу» полягають:

ПРН 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення законодавства, національних і міжнародних стандартів, що регламентують діяльність суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу;

ПРН 04.Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та рекреаційного господарства

ПРН 06. Аналізувати, інтерпретувати і моделювати на основі існуючих наукових концепцій сервісні, виробничі та організаційні процеси готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 09. Здійснювати підбір технологічного устаткування та обладнання, вирішувати питання раціонального використання просторових та матеріальних ресурсів.

ПРН 18. Презентувати власні проекти і розробки, аргументувати свої пропозиції щодо розвитку бізнесу.

ПРН 24. Презентувати власні проекти і розробки, аргументувати свої пропозиції щодо розвитку бізнесу в індустрії гостинності.

СТРУКТУРА ДИЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Модуль 1.				
Тема 1. Теоретичні засади менеджменту готельно- ресторанного господарства	4/6	Набути навичок формування понятійного апарату менеджменту, розуміти структуру системи менеджменту, вміти використовувати наукові підходи та методи менеджменту в готельно- ресторанному господарстві	Виконання індивідуальних завдань згідно рекомендованої тематики курсу, тестування (в.т.ч. в elearn), опитування, дискусії	10
Тема 2. Функції менеджменту	6/6	Засвоїти класифікацію функцій менеджменту, вміти виокремити основні функції та спеціальні, володіти методикою планування діяльності підприємств готельно- ресторанного господарства, розуміти сутність функцій контролю та мотивації на підприємствах готельно- ресторанного господарства	Виконання індивідуальних завдань згідно тематики курсу, тестування (в.т.ч. в elearn), Опитування, дискусії	10
Тема 3. Методи менеджменту	4/4	Засвоїти методи менеджменту у вміти їх використовувати у діяльності готельно- ресторанного господарства,	Виконання індивідуальних завдань згідно тематики курсу, тестування (в.т.ч. в elearn),	10

		знати економічні методи менеджменту і вміти їх аналізувати	Опитування, дискусії	
Модуль 2				
Тема 4. Прийняття управлінських рішень	4/4	Вільно володіти видами управлінських рішень, знати технологію, методiku процесу прийняття управлінського рішення, оцінити найбільш ефективне управлінське рішення і призначити виконавців щодо його реалізації	Тестування (в.т.ч. в elearn), Опитування, дискусії Практичні завдання Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	10
Тема 5. Проектування робіт в закладах готельно-ресторанного господарства	2/2	Вільно володіти відповідним категоріальним апаратом; розуміти зміст інформації, її можливості та місце в розвитку. Навчитися проектувати роботи у закладах готельно-ресторанного господарства, вміло здійснювати їх аналіз та пошук шляхів збагачення змісту роботи	Тестування (в.т.ч. в elearn), Опитування, дискусії Практичні завдання Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	10
Тема 6. Функціональна структура сучасних готельних комплексів	4/4	Володіти особливостями формування та створення організаційно-функціональної структури управління готельними комплексами різних типів, знати виробничу інфраструктуру	Тестування (в.т.ч. в elearn), Опитування, дискусії Практичні завдання Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	10

		готельного комплексу та особливості надання додаткових сервісних в індустрії гостинності		
Тема 7. Управління персоналом в закладах готельно-ресторанного господарства	6/6	Досліджувати особливості та проблеми управління персоналом в готельно-ресторанному господарстві, знати класифікацію персоналу та дати йому оцінку, володіти професійним розвиток персоналу з використанням тренінгів	Тестування (в.т.ч. в elearn), Опитування, дискусії Практичні завдання Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	10
Всього за семестр	30/30			70
Екзамен				30

Орієнтовна тематика рефератів, доповідей, презентацій:

1. Модель сучасного менеджера підприємства ресторанного господарства.
2. Процес управління підприємствами ресторанного господарства в ринкових умовах.
3. Системний підхід до управління готелів і ресторанів.
4. Правове забезпечення менеджменту підприємства готельного і ресторанного господарства.
5. Методи аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства готельного і ресторанного господарства.
6. Підприємство готельного і ресторанного господарства як відкрита соціально-економічна система.
7. Особливості управління підприємствами готельного і ресторанного господарства: світовий та вітчизняний досвід.
8. Quick&Casual – новий сегмент ринку ресторанного господарства. Функція організації в управлінні підприємством готельно-ресторанного господарства.
9. Вимоги до організаційних документів підприємств готельно-ресторанного бізнесу.
10. Стратегії розвитку підприємств ресторанного господарства.
11. Функція організації в управлінні підприємством ресторанного господарства.

12. Вимоги до організаційних документів підприємств ресторанного господарства.
13. Стратегічні і поточні плани підприємств ресторанного господарства.
14. Сучасні методи оцінки діяльності обслуговуючого персоналу підприємств готельного і ресторанного господарства.
15. Управлінський контроль у менеджменті підприємств готельного і ресторанного господарства.
16. Методи оплати праці виробничого персоналу у підприємствах готельного і ресторанного господарства.
17. Виробнича та соціальна адаптація працівників підприємств готельного і ресторанного господарства.
18. Економічні методи менеджменту в управлінні підприємствами готельного і ресторанного господарства в сучасних умовах.
19. Особливості регламентування в закладах готельно-ресторанного господарства.
20. Розпорядчий вплив і форми регламентування: накази, розпорядження, вказівки.
21. Значення людського фактору в управлінні закладами готельно-ресторанного господарства.
22. Управлінські рішення: сутність, види та місце у менеджменті підприємств готельного і ресторанного господарства.
23. Можливості застосування експертних методів прийняття управлінських рішень у практиці підприємств готельного і ресторанного господарства.
24. Методи групового прийняття управлінських рішень в підприємствах готельного і ресторанного господарства.
25. Методи оптимізації управлінських рішень.
26. Інформаційно-технічне забезпечення процесу прийняття управлінських рішень у сфері ресторанного господарства
27. Шляхи вдосконалення організаційних структур управління підприємств готельного і ресторанного господарства.
28. Тенденції розвитку готельного і ресторанного бізнесу за франчайзингом.
29. Функціональні організаційні структури управління: сутність та можливості використання
30. Проектування роботи в закладі готельного господарства.
31. Проектування роботи в закладі ресторанного господарства.
32. Правове забезпечення менеджменту підприємств ресторанного господарства.
33. Методи аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства ресторанного господарства.
34. Підприємство ресторанного господарства як відкрита соціально-економічна система.
35. Організаційні зміни як об'єкт управління.
36. Проблеми здійснення змін в організації.
37. Технологія управління організаційними методами.
40. Застосування методів моделювання для прогнозування результатів від здійснення певних змін в організаціях.
41. Способи подолання опору організаційним змінам. 6. Технологія управління організаційним розвитком.
42. Проблеми формування раціональних рішень щодо організаційних змін та розвитку

Самостійна робота

№ з/п	Тематика самостійної роботи	Денна форма навчання
1.	Тема 1. Теоретичні засади менеджменту готельно-ресторанного господарства Питання, що виносяться на СР: 1. Принципи і рівні менеджменту. 2. Функції менеджменту. 3. Менеджмент в готельно-ресторанному господарстві, як наукова і практична діяльність та навчальна дисципліна. Її зміст, структура, взаємозв'язок з суспільними та спеціальними дисциплінами.	8
2.	Тема 2. Функції менеджменту Питання, що виносяться на СР: 1. Координування, як функція забезпечення ритмічної роботи закладу, умови її виконання. 2. Органи зовнішнього і внутрішнього контролю за діяльністю підприємств готельно-ресторанного господарства Принципи планування. 2. Характеристика та класифікація спеціальних (конкретних) функцій менеджменту в закладах готельно-ресторанного господарства. 3. Співвідношення і взаємозв'язок функцій менеджменту в управлінських системах різних рівнів.	8
3.	Тема 3. Методи менеджменту Питання, що виносяться на СР: 1. Особливості регламентування в закладах готельно-ресторанного господарства. 2. Розпорядчий вплив і форми регламентування: накази, розпорядження, вказівки.	8
4.	Тема 4. Прийняття управлінських рішень Питання, що виносяться на СР: 1. Технологія підготовки та прийняття управлінських рішень. 2. Етапи прийняття управлінських рішень. 3. Критерії вибору варіантів рішення.	8
5.	Тема 5. Проектування робіт в закладах готельно-ресторанного господарства Питання, що виносяться на СР: 1. Поняття «роботи». 2. Аналіз роботи. 3. Параметри роботи. 4. Сприйняття змісту роботи.	
6.	Тема 6. Функціональна структура сучасних готельних комплексів Питання, що виносяться на СР: 1. Інженерно-технічна служба підприємства, її функції та принципи управління. 2. Зміст і завдання управління транспортним та складським господарством в готельному комплексі.	8
7.	Тема 7. Управління персоналом в закладах готельно-ресторанного господарства Питання, що виносяться на СР:	8

	1. Фактори, що визначають підвищену увагу менеджменту до персоналу в індустрії гостинності. 2. Особливості та проблеми управління персоналом в готельному та ресторанному господарстві.	
Разом		63

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ІШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посібник / Р. І. Балашова. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 184с.
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
3. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей: навч.-метод. посібн. / Г.М. Гуменюк. – Ів.-Франк.: «НАІР», 2014. – 364 с.
4. Кифяк В. Ф. Організація туризму : навч. посібник / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2008. – 344с.
5. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика : підручник / М. П. Мальська, В. В. Худо. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К. : Центручбової літератури, 2012. – 368 с.
6. Мельниченко С. В. Інформаційні технології у туристичній індустрії :

підручник / С. В. Мельниченко, Н. І. Ведмідь. – К. : КНТЕУ, 2011. – 280 с.

7. Писаревський І.М. Організація туризму: підручн. /І.М. Писаревський,С.О. Погасій, І.Б. Андренко, М.М. Покологна, І.В. Сегеда. – Харків, 2008. – 541 с.

8. Туроперейтинг : підручн. / за заг. ред. В. Я. Брича [В. Я. Брич, О.Є. Гарбера, О. Я. Гугул, С. І. Гунько, В. А. Даниленко-Кульчицька, М. З. Домбровський,С. П. Крамарчук, Я. О. Мариняк, М. Б. Нагара, А. О. Оливко, В. І. Охота,І. О. Продан, І. Р. Рудкевич, І. В. Скавронська]. – Тернопіль: Економ. Думка ТНЕУ, 2017. – 440 с.

9. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії: навч. посібник / Н. В. Чорненька. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К. : Атіка, 2009. – 392 с.

Додаткова

10. Левицька І.В., Чорна Л.О., Корж Н.В. Економіка підприємства: навчальний посібник. Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2008. 369 с.

11. Левицька І.В., Корж Н.В., Кізюн А.Г., Онищук Н.В. Стратегія розвитку регіонального туризму: монографія. Вінниця: Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2013. 192 с.

12. Левицька І.В. Маркетингове управління процесом формування туристичного продукту суб'єктами господарської діяльності. Менеджмент суб'єктів господарювання в умовах забезпечення сталого розвитку: кол. монографія / за заг. ред.. д.е.н., проф. Тарасюк Г.М. Житомир: ЖДТУ, 2017. 300 с. (С.259-275)

13. Левицька І.В., Корж Н.В., Онищук Н.В. Готельна справа: навчальний посібник. Вінниця: «ПП «ТД Едельвейс і К», 2015. 580 с.

14. Левицька І.В., Климчук А.О. Оцінка ефективності діяльності ресторанного господарства України. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. № 3. С. 56-61.

15. Левицька І.В. Формування попиту та стимулювання збуту послуг готельних підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019, № 4. С. 43-50

16. Левицька І.В. Стратегія ефективного використання і розвитку підприємств туристично-рекреаційної сфери. Формування ринкових відносин. 2018. №6. Т.2 С. 54-62.

17. Левицька І.В., Климчук А.О. Механізм формування конкурентоспроможності готельних підприємств. Бізнесінформ. Харків, 2018. №9 (488). С. 232-238.

18. Левицька І.В., Климчук А.О. Формування стратегії управління персоналом в системі ефективного управління підприємством. Формування ринкових відносин в Україні. 2019. Вип. 7-8. С. 68-74

19. Levytska I.V., Mykytsei T.D. Current situation of the tourist industry in Ukraine: problems of development and ways of improvement. Біоекономіка і аграрний бізнес. 2020. №1. С. 63-72.

20. Levytska I., Klymchuk A., Biletska N., Kotseruba N. Strategy of tourism development for the middle-sized town: from scenarios to strategic maps. Journal of Environmental Management and Tourism/ 2020. Volume XI, Issue 6(46). S. 1445-1454.

21. Левицька І.В., Климчук О.А., Басюк Д.І., Москвічова О.С. Економіка туризму: навчальний посібник. Житомир: «ПП «ТД Едельвейс і К», 2020. 488 с

22. Герасименко В. Ліцензування туристичної діяльності в Україні в контексті міжнародного досвіду / В. Герасименко, С. Галасюк // Журнал європейської економіки. – 2011. – №4. – С.405-417.

23. Городня Т. А. Економіка туризму: теорія і практика : навч. посібник

/ Т. А. Городня, А. Ф. Щербак. – К. : Кондор, 2012. – 436 с.

24. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» Закон України від 20 листопада 2003 р. № 1300-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 13.С. 434-452

Інтернет-ресурси

1. <http://www.tourism.gov.ua/> – Сайт державної туристичної адміністрації.
2. <http://www.world-tourism.org/> – Сайт з інформацією про розвиток світового туризму.
3. Офіційний сайт Державного агентства України з туризму і курортів. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/>
4. <http://www.igh.ras.ru/> – Сайтотека енциклопедичної літератури.
5. Офіційний веб-сайт Туристичної Асоціації України. – Режим доступу: <http://www.tau.org.ua>
6. Офіційний веб-сайт Української асоціації туристичних агентств. – Режим доступу: <http://www.uata.com.ua>
7. Офіційний веб-сайт Асоціації лідерів турбізнесу України (АЛТУ). – Режим доступу: <http://altu.com.ua>
8. Туристична бібліотека. - Режим доступу: <http://tourlib.net>
9. Маркетинг туризму. - Режим доступу: <http://tourism-marketing.ru>
10. http://rmat-english.narod.ru/slovar/slovar_r.htm – Туристський термінологічний словник (Зорін І.В., Квартальнов В.А.).